

ANNEKE APPEL

VANAUX

waar de weg doodloopt
en het leven doorgaat na
het grote sterven

NRC 25 januari 2017, uit een column van Louise O. Fresco:

‘... dat de menselijke beschaving is ontstaan uit
samenwerking en niet uit egoïsme ...’

Anneke Appel schreef ook:

HET ROZE VESTJE

ISBN: 9789464925272

Binnenkort leverbaar:

IN DE WOLKEN

ISBN: 9789464927832

Schrijver: Anneke Appel

Omslagontwerp: G.G. Cassée

Illustratie zwanen: B.A.N. Lugtigheid

Illustratie 'fantasie': W.I.P. Hazelzet

ISBN: 9789464924237

©AnnekeAppel

DEEL

I

verslag van Paulette
op verzoek van Dieudonné

Wij hebben geluk gehad

Het Grote Sterven ligt achter ons.

Het Grote Sterven, dat weet iedereen, maakte in drie dagen tijd, korte metten met een groot deel van het humane leven op aarde.

Even leek het of de hele mensheid op uitsterven stond. Ooit komt dat moment natuurlijk. Voorlopig ziet het daar nog niet naar uit, want er zijn alweer gezonde baby's geboren. Dat er generaties na mij zullen zijn, vind ik een optimistische gedachte.

Ik loop op de zaken vooruit. Zo ben ik. Ik mag dan zestigplus zijn, mijn brein is zo beweeglijk als een veulen in het voorjaar. Of ben ik een ordinair geval van ADHD? Dat zou zo maar kunnen, hoor!

De mededeling

Het was een heerlijke lente dag. De zon scheen uitbundig. Een winterkoninkje landde op het hek en floot een aria, grappig wiebelend met zijn gatje, zijn staart fier omhoog. Dat er uit zo'n klein keeltje zo veel geluid kan komen! 'Onze' zwanen zwommen met hun zeven jongen decoratief voorbij. Wij zaten met Michelle en Richard buiten koffie te drinken, zomaar, op een doordeweekse dag. Er waren nog geen hinderlijke dagen. De temperatuur was aangenaam. Mijn was hing vredig aan de lijn en bewoog nauwelijks, want er was slechts weinig wind. Mooier kon het niet worden. Toen zei Richard opeens:

'Écoutez!' ('Luister!')

Wij waren stil en luisterden met aandacht. We hoorden niets.

'Richard, tu sais quoi? Je n'entends de rien!' zei ik met een lachje. Ik ben namelijk tamelijk doof. ('Richard, zal ik je eens wat vertellen: ik hoor niets!')

'Exactement ! Les oiseaux se taisent ! C'est juste comme avant une éclipse !' ('Precies! De vogels zijn stil. Net als voor een zonsverduistering!')

Op dat moment ging Peters telefoon. Die hoorden we luid en duidelijk.

Peter keek op zijn mobieltje en zag dat het onze zoon was. Dat was heel ongebruikelijk want op dit tijdstip zou hij op kantoor moeten zitten. Dan werd er gewerkt en dan werden er zeker geen privégesprekken gevoerd. Normaliter zou Peet hem later teruggebeld hebben, maar vanwege het ongewone, wilde hij toch weten wat er aan de hand was. Hij liep naar binnen om ons niet te storen.

Dat één bericht ons bestaan volledig zou veranderen, hadden we van zijn levensdagen niet kunnen verzinnen.

Toen mijn man terugkwam, zag hij bleek. We voelden alle drie dat er iets niet in orde was. Ik dacht meteen aan onze kleinkinderen. Of zou er iets met onze schoondochter zijn? Dat er iets loos met onze dochters zou kunnen wezen, kwam niet eens in me op. Peter verontschuldigde zich en zei dat hij even wat in het Nederlands tegen mij zou zeggen en dan het verhaal in het Frans zou vertellen. Hij heeft me nog nooit zo dringend toegesproken.

‘Paulette, luister! Er staat iets verschrikkelijks te gebeuren. Wereldwijd. *Wat* weet ik niet. Koen heeft ons gezegd om onmiddellijk deuren en ramen op slot te doen en binnen te blijven. Dus we breken nu op! Ik denk dat het een goed idee is om de luiken van onze slaapkamer en die van de logeervleugel dicht te doen. Als *jij* dat doet, pak *ik* zo de voorkant. Ik ga het nu aan Richard en Michelle zeggen en ze vertellen wat ze moeten doen.’

Ik stond verbaasd op en wilde naar de waslijn lopen.

‘Nee’, riep Peet met klem, ‘laat de was de was! We mogen geen tijd verliezen! Doe jij de luiken aan de achterkant, dan doe ik die vóór.’

De stoelen bleven staan zoals ze stonden.

De koffiekopjes liet ik verweesd achter.

Ik liep zo snel als ik kon naar de luiken en deed ze dicht en via onze slaapkamer ging ik naar binnen. Ik sloot de terrasdeuren en liep naar de voordeur. Ik zag onze vrienden niet meer en ik liet mijn man binnen. Ik snapte er niets van. Hij controleerde of de deur op slot was en checkte vervolgens al onze ramen en deuren. Alles was potdicht en op slot. So far so good.

Wat nu?

Wat was er aan de hand?

Nu

Wij wonen aan het eind van de wereld. Bij ons dorp houdt de weg op. Je kunt alleen te voet verder, op een terreinfiets of met een kano. Te paard zou ik niet aanraden, daarvoor zijn de paden te smal en hangen de takken van de bomen te laag. Misschien zou je op een ezeltje verder het bos in kunnen, alleen, ezeltjes hebben wij hier niet.

Er wonen weinig mensen in Vanaux. Voor Het Grote Sterven waren het er een stuk of zestig. Door stom toeval zijn we momenteel met bijna twaalf zielen. In de rest van de wereld is de situatie minder gunstig. Wij vinden het nog steeds onvoorstelbaar: in een Europese stad van pakweg 100.000 inwoners, bleven soms minder dan 1.000 mensen over! Amerika, dat het eerst getroffen werd, is nu vrijwel leeg. Ook in Afrika zijn nog maar heel weinig mensen. Alleen wie in het bezit was van een goed geïsoleerd huis, had een kans op overleven. Dat waren de rijken. Azië kon betrekkelijk tijdig gewaarschuwd worden, maar ook daar waren de armen kansloos.

In onze gemeente Lithay, bestaande uit Lithay zelf en een vlek, genaamd Les Vieux Moulins de Lithay plus de dorpjes Vanaux, Vaux en Vohan, nam de bevolking al meer dan een eeuw af. De piek lag rond 1886 met 1675 inwoners. In 2013 waren er nog slechts 1066, waarvan 60 in Vanaux. Nu zijn we hier met twaalf personen, onder wie één zwangere!

Michelle en ik zijn in wezen het beste af: wij hebben onze mannen nog en onze huizen zijn comfortabel. Robert is onze burgervader. 'Burgervader' is een ouderwets woord. Dat weet ik wel, maar Robert zorgt echt als een vader voor zijn mensen en daarom vind ik dat hij deze benaming verdient. Als een eretitel. Oorspronkelijk was hij onderwijzer op een

lagere school. In zijn vrije tijd heeft hij het ene diploma na het andere gehaald en hij eindigde als directeur van een technische school. Toen onze vorige burgemeester niet meer herkozen wilde worden, kregen we Robert. Hij heeft de gemeente intelligent en rustig door de Ramp geloodst. Helaas heeft hij zijn eigen vrouw niet kunnen redden. Hij wilde niet meer wonen in zijn veel te groot geworden huis in Lithay. Hij heeft het kleinste pandje aan onze Grand' Rue betrokken. Om die benaming moest ik wel lachen toen ik hier voor het eerst kwam: Grand' Rue. Misschien lieten ze de E van 'grande' weg omdat het zo'n korte straat is. Er staan welgeteld negentien huizen!

Tegenover Robert woont madame Raymonde met haar stokoude, magere hond Socrate. Zij is als het ware terug naar af. Zij woont weer in haar geboortehuisje, dat net was opgeknapt door een neef. Die neef wilde namelijk haar grotere, totaal verouderde en verpauperde bouwval renoveren tot een fraai familiehuis. Daar is het nooit van gekomen en van dat huis staan nu alleen de muren overeind. Het dak is eerst overwoekerd door klimop en toen zachtjes ingestort, zoals meer daken in ons dorp aan de vredige Morelle.

Even verderop in de straat, aan de rivierkant, hebben Michelle en Richard hun traditionele Ardense huis en op de viersprong wonen nu nog de kindertjes Petit Pierre en Auguste met hun oppas Marie Claire. Binnenkort komt daar verandering in. In de zijstraat naar rechts, de Rue de l'école, hebben we dan nog madame Bonheur en aan het eind van ons dorp, bij de bouldrome en de groentetuintjes, vinden we madame Eugénie. Wij wonen aan het andere einde, het begin dus eigenlijk. De normale toegangsweg naar Vanaux gaat langs onze woning. Er is nòg een weg, anders hadden we immers geen viersprong, de Rue de l'Herdaye, een kort

straatje met een stuk of tien leegstaande huizen. Na deze huizen maakt de weg een scherpe bocht en volgt er een steil stuk door het bos. Uiteindelijk komt hij uit op een provinciale weg naar De Grote Stad. Een weg die over een pas van 400 meter gaat en vrijwel niet gebruikt wordt. Want met paard en wagen rijdt het een stuk makkelijker, want vlakker, langs de rivieren.

De Wolk

Onze zoon was die dag bij hoge uitzondering thuis, met Jonas, zijn jongste. Jonas had iets besmettelijks en mocht een paar dagen niet naar de Opvang. Het was een heel gedoe geweest om oppas te regelen rond het ventje, dat eigenlijk helemaal niet ziek was. Als wij in Nederland geweest waren, zouden wij ingeschakeld zijn, maar wij zaten in Frankrijk.

Koen las het alarmerende bericht eerst op de TV bij de beurskoersen. Die heeft hij altijd aanstaan. Nee, die had hij altijd aanstaan.

**Binnen twintig minuten komt er een dodelijke Wolk uit het westen.
Sluit deuren en ramen. Blijf binnen! Zet radio EN televisie aan.**

Deze boodschap werd constant herhaald en verfijnd; op Amber Alert en op alle televisiekanalen en radiostations. De korte tijd die nog restte eer de Wolk Amsterdam, Utrecht of Arnhem zou bereiken, werd aangepast. Op de buienradar was de voortgang goed te zien, als een gemeen paarse vlek.

Koen aarzelde geen moment. Hij zette Jonas voorop de fiets en racete naar de school van Marieke. Onderweg belde hij zijn vrouw, Femke. Hij vertelde wat zijn plan was en vroeg waar zij zich bevond. Gerustgesteld dat zij veilig op kantoor was, drukte hij haar op het hart om vooral niet in paniek te raken en om daar te blijven en de berichten te volgen. Voor hij het schooltje bereikte, probeerde hij nog om zijn zusjes te bellen. De oudste nam, zoals gewoonlijk, haar telefoon niet aan. De jongste had het bericht ook gezien en zou proberen haar oudere zus te pakken te krijgen.

De kindertjes van groep 1 en 2 waren buiten aan het spelen. Koen riep Marieke en de juffrouw. Heel kalm, maar zeer beslist zei hij dat hij Marieke ging meenemen. Hij drong erop aan dat Juf op haar telefoon ging kijken en intussen zette hij zijn dochter achterop. Als een speer ging hij ervan door en belde ons, laverend langs stilstaande auto's op Goudse grachtjes en zich weinig aantrekkelijk van het ene stoplicht op zijn route. Thuisgekomen plukte hij de kinderen uit hun stoeltjes en liet de fiets midden op het grindpad achteloos achter. Hij nam Jonas en Marieke onder protest mee naar binnen, sloot de voordeur, vroeg zijn dochter om haar broertje uit zijn jas te helpen en vloog de trappen op, om boven alle ramen dicht te doen. De kinderen snapten dat er iets bijzonders aan de hand was en hielden zich koest. Koen belde weer met zijn vrouw en vroeg of ze haar ouders en haar broer al gesproken had. En of er bij haar op de zaak maatregelen getroffen waren aangaande luchtverversing en hermetisch afsluiten van de buitenwereld. Slechts matig gerustgesteld, startte hij zijn laptop op. De TV was nog aan en hij deed de langste Disneyfilm op CD in het toestel. De kinderen wilden eigenlijk nòg liever buiten spelen. Koen zei dat dat vandaag even geen goed idee was, al scheen de zon nog zo uitnodigend. Hij sloot de gordijnen en maakte twee bekers limo. Hij zette het koffieapparaat aan en bekeek de buienradar met de dreigende en gestaag voortschrijdende paarse vlek. De echte Wolk was kleurloos, zoals we later begrepen. Toen Koen ons opnieuw wilde bellen, waren alle lijnen overbelast en kwam hij er niet doorheen. Ook niet via Whatsapp.

Chouette

Toen onze wereld nog was zoals wij gewend waren, met voedselgebrek wegens oorlog of droogte of overbevolking op de ene plek en ongezonde dikkerds elders, met een aarde die opwarmde, met natuurrampen en bomaanslagen, met idioten die in het wilde weg inreden op groepjes winkelende of feestvierende mensen, kortom toen alles nog vertrouwd was, ontdekten wij tijdens een voorjaarswandeling een stukje land langs een rivier, de lieflijke Morelle. Er was een hut en er klaterde water uit een muurtje langs de weg. Een kraan was er niet en ook geen toilet of elektriciteit. Wel stonden er bomen, gigantische sparren! Het waren er nogal veel. Misschien wel *te* veel.

Wij informeerden bij de burgemeester wat onze eventuele rechten en plichten zouden zijn als we dit chaletje zouden kopen en of we er bomen zouden mogen kappen. Hij begon hartelijk te lachen en zei ons, dat men in het grootste bos van West-Europa niet op een sapin meer of minder keek (een grote spar). Wel moesten we voor aansluiting op de pas geïnstalleerde riolering of een septic tank zorgen. Een notaris zou ons verder kunnen helpen met het koopcontract en we hadden een verklaring van het kadaster nodig. Voor allerlei formaliteiten, zoals de controle op aanwezigheid van ongewenste stoffen, neem asbest, moesten we persoonlijk aanwezig zijn.

De onderhandelingen over de prijs duurden langer dan voorzien. Het bemachtigen van vergunningen, een tamelijk ondoorzichtige ambtelijke rataplan, waar we overigens vriendelijk en met veel geduld (van beide kanten!) bij geholpen werden en het altijd weer aanwezig moeten zijn ter plekke, maakten dat wij die zomer voornamelijk kampeerden op een camping in de buurt. Op ons toekomstige terrein kon

niet. Er was daar immers geen behoorlijk sanitair en het was bovendien nog van iemand anders.

Uiteindelijk bezaten wij in de herfst een heus chalet. Met hulp van Yves, de waard van de herberg waar we vaak verbleven, regelden we een verzekering tegen brand, overstroming en inbraak. De grootste sapins lieten we rooien. We werden aangesloten op elektriciteit en water en er kwam een septic tank. Met onze mobieltjes hadden we, oh wonder, goed bereik. We schaften een apparaatje aan om te kunnen mailen en te Whatsappen.

We hadden al regelmatig contact met Jany, de lokale aannemer. De eerste keer kwam hij met een fles zelfgestookte Grappa naar ons op de camping. Daarna nam hij altijd een dik boek mee, vol interessante papieren. Het leek of het zijn agenda was, die uitpilde van de opdrachten. Later ontdekten we dat hij dyslectisch was. Dat boek had hij nodig om zich aan vast te houden, want hij was nog maar pas zelfstandig en had nog nooit voor Buitenlanders gewerkt. Inmiddels weten we dat er in onze Ardennen beter en harder gewerkt wordt dan in het diepe Zuiden, de Midi. Helaas, op een degelijke werkplanning heb ik Jany nooit betrapt. En ons Hollandse tempo sluit niet naadloos aan bij het Noord Franse idee van opschieten.

Die winter logeerden we zo ongeveer om de twee weken bij Yves, voornamelijk om de vaart in de bouw te houden. Het weer werkte ook al niet mee met een lange vorstperiode en veel sneeuw. Tot diep in maart lagen er indrukwekkende plakken ijs op de oevers van de rivier. Zo kregen wij wel ruim de gelegenheid om ons Frans af te stoffen en uit te breiden met dagelijkse uitdrukkingen en technische termen. Eigenlijk leerden wij meer bouwtermen en woorden voor

gereedschap, dan iets anders. En passant leerde men ons kennen en raakten we bevriend met mensen in de buurt.

Meer dan een jaar na de ontdekking van 'Chouette', zoals wij ons huisje noemden, hadden wij het bijna voor elkaar: deels woonden we in Vanaux en deels in de Bollenstreek, waar ons huis al tien jaar te koop stond. Het was niet onze bedoeling om permanent in Frankrijk te wonen. Mocht zich een geïnteresseerde aandienen voor ons pand aan de rand van de Randstad, dan gingen wij op zoek naar een appartement, wáár ook in Nederland. Met het oog op Vanaux zou Breda natuurlijk meer voor de hand liggen dan Groningen. Daarover mijmeren kon geen kwaad. Vrijwel dagelijks droomde ik boven Funda.

Als we in de natuur, in ons kotje op het plotje aan de Morelle zaten, zeiden we vaak tegen elkaar dat we bofkonten waren, vooral als er een biologische kip boven de hete houtskool van de bbq draaide en wij op ons terras naar vogels, vissen en een bever zaten te kijken.

Binnen!

Wij zaten binnen.

Een radio hadden we nooit aan, dus we waren niet afgestemd op enig station. Daarom namen we allebei onze laptop en ik vond al snel NPO 1. Peter pakte de buienradar, zijn favoriete site. Ik hoorde iets over centrale luchtverversing installaties en begreep dat die uit moesten.

‘Goh Peter, hoe zouden wij in Nederland onze installatie moeten uitzetten? Daar is dat toch centraal geregeld? Oeps! Peet! Staat de afzuiger hier aan?’

Hij sprong op en liep meteen naar het regelpaneel bij de voordeur. Ik keek om mij heen en mijn blik viel op roostertjes bij de schoorsteen. Er zaten er vier: twee hoog en twee veel lager. Peter had het afzuigstelsel, dat inderdaad aan stond, uitgezet en keek met mij mee naar de roosters. Die konden geen kwaad: de lage zuigen koude lucht aan als de kachel brandt en de hoge laten opgewarmde lucht vrij. Het is een stelsel dat los staat van de buitenlucht. Hoger, bij het plafond zat een gat, een relikwie van de vorige eigenaars en dat ding stond wel in open verbinding met de buitenlucht. Wat konden we daaraan doen? Hoe kwamen we er überhaupt bij? De lange ladder hing buiten aan de achtergevel en het huishoudtrapje stond in het fietsenhok. Daarvoor zouden we buitenom moeten en dat ging niet. We schoven de tafel zo dicht mogelijk bij de schoorsteen en zetten de stevigste stoel op de tafel. Zo zou Peet er net bij kunnen. Waarmee sluit je een gat af? Gelukkig heeft Peter altijd duct tape in de buurt! Ik pakte een washandje, maakte het nat en reikte het hem aan. Hij stopte het in de uitsparing. Toen ging er nog een opgevouwen theedoek overheen en veel tape. Ziezo! We leken voorlopig veilig!

De Nieuwe Tijd

Ik groeide op met 'vóór de oorlog' en 'in de oorlog'. Er was geen ontkomen aan die oorlog. Nu hebben we, zou je denken, 'Voor de Wolk', 'tijdens de Wolk' en 'erna'. Niets is minder waar! Soms, heel soms, dromen wij dat het nog 'Voor de Wolk' is. We zijn dan meestal even heel gelukkig. Als we wakker worden komt het besef van verlies. Het verlies van zoveel dierbaren. Het verlies van zoveel mooie dingen. Het verlies van zoveel vanzelfsprekendheid, van exotische producten als ananas, papaja en passiefruit, die net als sinaasappelen en bananen, overal te koop waren, van reizen, van gemak, van een zorgeloosheid die we ons nu pas bewust zijn en van grenzeloze verspilling. Hoeveel mooie en plezierige herinneringen wij ook hebben, verdriet heeft meestal de overhand en daarom vermijden wij het om te denken aan die voorgoed voorbijge tijd. We praten er dan ook nooit over. Voor de kinderen bestaat er eenvoudigweg geen 'Voor de Wolk'. Zij kunnen zich er immers niets van herinneren.

'Tijdens de Wolk' komt alleen ter sprake als het om iets grappigs gaat. Dat kunnen we nog net verdragen. Wij zijn heel erg Zen geworden. We moeten wel! De toekomst lijkt OK, maar is ook tamelijk ongewis.

Ons simpele leven

Ons leven is simpel. Dat is helemaal niet verkeerd. Het is heel prettig. De lucht is schoon en helder. We hebben allemaal een degelijk dak boven ons hoofd en ruim voldoende kleding. Wij hebben schoon drinkwater, met de nadruk op WIJ. Want dat is op heel wat plaatsen minder goed geregeld. Ons afvalwater geeft geen overlast. Onze afval hebben we onder controle.

Sociaal gezien hebben Peter en ik het niet slecht. Veel mensen in ons dorp zijn met pensioen. Onze grijze koppen passen in het straatbeeld. We zijn aardig geïntegreerd. De mensen in de Champagne Ardennes hebben een mentaliteit die dicht bij de onze staat. Van oudsher is dit een arme streek. Men helpt elkaar waar mogelijk. In de winter, bij een houtvuur, als er buiten weinig te doen valt, kruipt men bij elkaar en deelt men eten, drinken en elkaars *gezelschap*. Dan wordt het '*gezellig*', al kent het Frans hiervoor geen woord. Wij hebben makkelijk kunnen wennen. Wennen wàs het en nog steeds duiken er op de meest onverwachte momenten culturele barrières op. Want Hollanders blijven Hollanders en Fransen blijven Fransen.

Er is brandhout in overvloed. Niemand hoeft het 's winters koud te hebben. De winters hier kunnen venijnig zijn; met veel sneeuw en vorst tot ver in het voorjaar. Zolang we niet ernstig ziek worden, weten we ons te redden. Vliegen naar verre oorden zit er niet in. Gelukkig kunnen we fietsen. Iedereen heeft recht op een quotum benzine. Auto's zijn er in overvloed. Ze zijn niet goedkoop. Reserveonderdelen vinden is een kwestie van goed zoeken op het internet. Een monteur die er iets mee kan doen! Das andere koek. We hebben het geluk dat het internet nog werkt en dat de stroom het doet. Niemand weet hoe lang nog. Veel dingen zijn gewoon doorgegaan. Onze pensioenen worden stipt op tijd op onze

bankrekening gestort. Dat is heel prettig, want geld is een wettig betaalmiddel gebleven. Hier in Frankrijk werden nog altijd cheques gebruikt. Die zijn nu afgeschaft. Wie in Vanaux elektronisch geld wil overmaken en dat zelf niet kan, zoals madame Raymonde, komt naar ons. Dat zegt toch wel iets over het vertrouwen dat men in ons beiden heeft. Met Whatsapp kunnen we bellen zo veel we willen en met wie we willen, waar ook ter wereld, als die persoon een werkend toestel heeft en bereik.

Onze voedselvoorziening is aardig op gang gekomen. Het geeft veel voldoening om zelf voedsel te produceren. Het is jammer dat groenten en fruit van ver, niet meer te krijgen zijn. Lang heb ik vooral sinaasappels gemist, want Peter perste elke morgen zelf sap. Wat dat betreft ben ik Dieudonné erg dankbaar. Ik ben ervan overtuigd dat hij het voor elkaar gekregen heeft dat wij nu weer citrusfruit kunnen inkopen. Zoals de weduwe van Sarafat altijd olie in haar kruikje had en meel om brood te bakken, zo hebben wij altijd sinaasappels.

Oh heden! Nu doe ik wéér: op de zaken vooruitlopen.

Dieudonné, hij kreeg me zover dat ik ging schrijven. Hij moet echter nog even op zijn beurt wachten.

Binnen (2)

Daar zaten we dus.

Er kwam geen licht door de ramen waarvoor de luiken zaten. Dat was in de logeerkamer en onze slaapkamer. Op de voortuin en aan de rivierkant hadden we vrij zicht. Het deed me denken aan onze jaren in de tropen. Alles dicht om de hitte buiten te sluiten en de airco op hoog. Alleen was het buiten niet bloed heet en in de Ardennen doen we niet aan airco.

Peter en ik zaten tegenover elkaar aan de grote tafel. Elk met onze eigen laptop. Ik had radio NPO I aanstaan en mijn man tuurde naar de Wolk. Die was op de buienradar gemeen, giftig paars gekleurd. In wezen zaten wij middenin die Wolk en toch, gek genoeg, zag buiten alles er heel normaal uit. Zelfs de zwanen kwamen weer voltallig voorbijzwemmen, tegen de stroom in. Eén ouder, we wisten nooit wie Vader Jan of Moeder Truus was, voorop met een moe geworden kleintje tussen de vleugels, de andere zes er keurig in een rechte lijn achter en het flottielje werd gesloten door, laten we zeggen: Truus. Kleine zangvogeltjes zagen noch hoorden we. Dat had Richard al opgemerkt en dat was nog steeds zo. Ergens blafte een hond. Ik vroeg me af hoe het met mijn was aan de lijn ging toen ik vanuit een ooghoek een glimp opving van de koffiekopjes op het terras.

Op de radio werd muzak afgewisseld met korte berichten. Sober vond ik de uitzending. Ik had opgewonden journalisten verwacht, die in plaatsen als New York, Londen, Parijs, Kaapstad, Mumbai, Peking, Sidney of Jakarta gestationeerd waren en verslag zouden doen van de situatie daar. Maar nee hoor: muziek en een rustige stem met een enkele waarschuwing en wat tips, zoals:

‘Maak een voorraad water. Het is handig om uw waterkoker, flessen, kannen, pannen en wat u in huis heeft, te vullen met kraanwater. Zelfs al hebt u veel flessen met drinkwater, dan nog raden wij u aan om zoveel mogelijk water te verzamelen.’

Wie waren die ‘wij’, die deze ongetwijfeld nuttige boodschap de ether instuurden? *Wij* warmden water voor thee in ons tweede huis nog altijd met een keteltje op het fornuis, dat op butagas brandt en een elektrische oven heeft. Om zuurstof te sparen, wilden wij het gas nu niet gebruiken. Voor koffie hadden we onlangs een simpele espresso machine aangeschaft. Daarmee zouden we, zolang er koffiebonen beschikbaar waren, heel veel mensen en ons zelf, een groot plezier doen. Dàt konden we toen nog niet weten.

Intermezzo

Ik doe reuze mijn best om een leesbaar verhaal te schrijven. Vroeger op school kreeg ik vaak hoge cijfers voor mijn opstellen. Later heb ik ingezien dat wij nauwelijks getraind werden in het kort en bondig formuleren van wat dan ook. Engelsen kunnen met weinig woorden veel zeggen. Fransen leren al vroeg om een stelling te poneren, dan wat argumenten voor en tegen te geven, om te besluiten met een degelijke conclusie. Duitsers zijn een kei in filosofische beschouwingen. Nederlanders van mijn generatie zijn daar en tegen zeer beperkt. Daar pluk ik nu de wrange vruchten van! Want ik vind het heel moeilijk om fatsoenlijk op te schrijven wat er gebeurde, welke invloed dat had en hoe wij ons leven hebben opgepakt. Een damesblad is altijd mijn vakliteratuur geweest en damesbladen blinken uit in columns. Wat ik tot nu toe te berde heb gebracht, heeft weinig kop of staart. Wat Dieudonné beoogt, daarnaar kan ik slechts gissen. Hij zal het hiermee moeten doen. Ik ben vast niet de enige die hij heeft benaderd.

Overigens is het wel fijn dat ik kan werken op een laptop. Dat spaart een heleboel papier uit. Van die proppen die van pure frustratie door de ruimte vliegen. Er wordt ook geen potlood opgegeten of een pen afgekloven. De techniek staat voor niets. Vroeger raakte ik nog wel eens tekst kwijt. Dit machientje is lekker stabiel. Dus vort met de geit!

Een kleine reconstructie

Terwijl ik achter ons huis de luiken sloot, renden Michelle en Richard naar hun eigen huis. Onderweg kwamen ze langs de doorwaadbare plaats waar Marie Claire met de kindertjes aan het spelen was. Richard stopte om haar te vertellen dat ze alle drie direct naar binnen moesten, ramen en deuren sluiten en de radio en de TV aanzetten. Marie Claire is niet dom en volgde zijn instructies nauwgezet op. Dat was haar redding en die van Petit Pierre en Auguste.

Michelle zag haar overbuurvrouw Raymonde en waarschuwde haar voor de komende ramp. Madame Raymonde, normaliter traag, reageerde bliksemsnel. Ze holde naar haar kippen, die losliepen op haar landje bij de viersprong en sloot ze op in hun hok. Toen vloog ze terug naar haar huisje waar ze snel klaar was met haar drie nieuwe ramen en de voor- en achterdeur, allemaal voorzien van kunststofkozijnen en dubbel glas.

Richards mobiele telefoon ging. Het was Robert, de burgemeester. Hij probeerde Mevrouw Bonheur, de stut, steun en toeverlaat van de Mairie te pakken te krijgen. Zij was thuis met een griepje, maar nam de telefoon niet aan. Robert werd op de Mairie heel goed geïnformeerd door de overheid. Hij zag dat er nog twaalf minuten restten tot de Wolk hier zou aankomen. Wilde Richard even heel snel bij zijn secretaresse gaan kijken? Richard mag dan met pensioen zijn, als jonge man diende hij op Madagaskar als parachutist. In gestrekte draf liep hij naar het huis van Madame Bonheur. De deur was niet op slot en hij riep luid haar naam. Slaperig, met een rode neus verscheen Madame bovenaan de trap. Preuts frunnikte ze aan een omslagdoek, die ze in der haast over haar pon geslagen had. Richard zei dat hij kwam namens Robert. Hij vroeg haar of ze een reservesleutel van de

voor deur had. Vervolgens sommeerde hij haar om boven alles hermetisch te sluiten, haar telefoon aan te zetten en terug naar bed te gaan. Hij zou beneden snel controleren, de voor deur van buitenaf op slot doen en de sleutel meenemen. Brievenbussen hangen in Frankrijk buiten. Een sleuf in de voor deur kent men niet. Als Richard de sleutel in de bus zou gooien, kon hij, als alles weer veilig was, Mevrouw Bonheur niet komen bevrijden! Zij had de reservesleutel nodig om eventueel zelf naar buiten te kunnen komen als het sein 'veilig' gegeven zou worden. Hij zag dat hij nog vier minuten had toen hij de deur achter zich dicht sloeg. Op de hoek kwam hij Madame Eugénie tegen. Zij kwam terug van haar dagelijkse wandeling. Richard verspilde geen ogenblik. Als een militair in oorlogstijd gaf hij haar instructies. Zij accepteerde zijn ongewone manier van doen en allebei hadden ze nog twee minuten. Dat was precies tijd genoeg om thuis te komen. Eugénie had zoals gewoonlijk, haar huis goed afgesloten voor ze vertrok. Dat was háár redding. En het feit dat ze op het juiste moment Richard tegenkwam.

Uiterlijkheden

Perzen kunnen buitengewoon poëtisch schrijven. Nieuwe personages zie je altijd voor je. Stel, het gaat over een man. Dan vertelt men eerst hoe lang de man is en of hij dik is of dun, atletisch, gebogen, jong, oud of wat dies meer zij. De huidskleur wordt niet vergeten en evenmin de nuance zwart of bruin van het hoofdhaar, het kapsel en de graad van verzorging. Ook de ogen komen altijd uitvoerig aan de orde. Om deze details te lezen gaat mij op den duur vervelen. Om ze zelf te vermelden vind ik echt heel lastig. Alle mensen in Vanaux en omstreken ken ik al zo lang, dat ik eigenlijk niet meer let op uiterlijkheden. Iemands leeftijd schatten vind ik ook moeilijk. Voor mij is het karakter het belangrijkste.

Toen Peter en ik meer dan veertig jaar geleden trouwden, was hij rossig en zag hij eruit als een Engelsman: een beetje formeel en met een snor. Die snor heeft hij nog en gelukkig is hij een tikkeltje minder formeel. Zijn haar is aardig uitgedund en verschoten. Hij weegt misschien hetzelfde als toen, alleen, hm, de vulling is anders verdeeld. Hij heeft tegenwoordig een bril en vanachter de glazen hebben zijn ogen niets aan twinkeling verloren als hem iets gekks invalt. Hij kan reuze plagen. Slechts zelden ben ik zijn doelwit. En dat is maar goed ook!

Ik woog op onze trouwdag véél minder en had ik lang blond haar. Nu ben ik grijs, want in mijn familie verkleurt men al voor zijn veertigste. Ik heb daar nooit mee gezeten. Het helpt wel dat het een redelijk fatsoenlijk grijs is, een kleur waarover men mij regelmatig complimenteert. Eerlijk gezegd is er verder weinig anders aan mijn fysieke verschijning om mij complimenten over te maken. Ik loop niet al te elegant met twee kunstknieën en een vervangen heup. Wat dat

betreft heb ik wel geluk dat die onderdelen op tijd gekregen heb!

Ik vind het fijn dat de kinderen mij accepteren zonder commentaar. Petit Pierre en Auguste zitten graag bij mij op schoot en ik kan ze al spelend wat leren. Ook Marieke en Jonas vinden het fijn om tegen mij aan te leunen of samen in de rivier te rommelen of om mij te helpen met kleine klusjes in huis. Die lange zomervakanties, waarin de vier schatjes samen spelen, hebben ervoor gezorgd dat ons kleingrut een aardig mondje Frans koeterwaalt en dat de twee rakkers van hier, heel goed Nederlands begrijpen. Als wij nu even iets tegen elkaar willen zeggen wat de kinderen beter niet kunnen horen, dan spreken wij Engels.